

Aczél György-bibliográfia – 1997–2024

Összeállította: Agárdi Péter*

DOI: <https://doi.org/10.56944/multunk.2024.2.11>

Az alábbi munka a Révész Sándor 1997-es monográfiája¹ óta az adatgyűjtés 2024. június 30-i lezárásáig napvilágot látott primer, szekunder és terciér Aczél-irodalom tételeinek föltárására törekvő, de vélhetően nem teljes bibliográfia. Az időrendi keretből kivételt képez az a két fontos írás, amely közvetlenül Révész könyve előtt jelent meg, s a könyv már nem hivatkozhatott rá.

Aczél György publikációinak a recepcióval kiegészített print bibliográfiái a politikus 70. születésnapjára készültek, és jelentek meg 1987-ben.² A politikus 1991. december 6-i halála és temetése utáni időszak Aczél-recepcióját – ha nem is teljességre törekedve – Révész Sándor feltárta és hivatkozta *Aczél és korunk* című monográfiájában. Egyetlen korábbi összefoglaló kortörténeti munkát azonban itt is meg kell említeni: *A magyar irodalom története 1945–1975* első kötetét.³ Az egyes fejezetek szerzői: Agárdi Péter, Béládi Miklós, Kiss Ferenc, Rónay László, Szabolcsi Miklós, Szerdahelyi István. Közvetlenül Aczélről Szabolcsi Miklós írt.⁴

* Az összeállításában közreműködött: Bedő Márta, Bolvári-Takács Gábor és Révész Sándor.

¹ RÉVÉSZ Sándor: *Aczél és korunk*. Sik Kiadó, Budapest, 1997.

² GELLÉN Antalné–MARKELLA Károlyné: Aczél György publikációinak bibliográfiája. *Társadalomtudományi Közlemények*, 1987/4. 599–647.; FERENCZY Endréné: *Aczél György műveinek bibliográfiája*. OSZK, Budapest, 1987.

³ BELÁDI Miklós (szerk.): *A magyar irodalom története 1945–1975. I. Irodalmi élet és irodalomkritika*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981.

⁴ SZABOLCSI Miklós: A fordulat évétől 1975-ig. In: BELÁDI Miklós (szerk.): I. m. 184–186.

A műfaj szabályait igyekeztünk pontosan követni, ugyanakkor esetenként felülírta őket a gyakorlati használhatóság, a közérthetőség. Az alábbi Aczél-bibliográfiába nem dolgoztuk bele a Kádár Jánosról, illetve a nevét viselő korszakról az elmúlt három évtizedben, ezen belül a Kádár születése 100. évfordulója alkalmából s azóta megjelent publikációkat, jóllehet ezekben gyakran szóba kerül Aczél György. Csupán egy-két olyan monográfiát vettünk be, amelyek hangsúlyosan foglalkoznak kultúrpolitikájával. Hasonlóképpen hiányzik az írói és politikusi memoárokban, interjúkban, naplókban, illetve a levelezésgyűjteményekben föllelhető Aczél-portrék, Aczél-hivatkozások teljes bibliográfiai adatolása (például Illyés Gyula, Németh László, Gábor Miklós, Juhász Ferenc; Berecz János, Horn Gyula, Pozsgay Imre, Nyers Rezső, Ortutay Gyula, Réz Pál, Vásárhelyi Miklós, Vajda Mihály, Kende Péter stb.). Az egyetemi és főiskolai szakdolgozatok közül csak azok szerepelnek benne, amelyekről tudomásunk van, ugyanez a helyzet a doktori disszertációkkal. Szisztematikus kutatásukra (nem csupán a dolgozatok címe, hanem tematikája, tárgyszavazása is releváns lehet) csak az egyetemek, a főiskolák, illetve az MTA adatbázisaiban van lehetőség, de ezzel nem éltünk. Természetesen nem vállalkoztunk a közbeszéd „Aczél-diskurzusának” és az „Aczél-anekdotakincsnek”, a kultúrpolitikust – különböző előjellel – megidéző széles körű publicisztikai termésnek, továbbá a világhálón elérhető hivatkozásoknak és a róla szóló, illetve vele kapcsolatos valamennyi film- és tévéinterjúnak a föltárására sem. Nem tudtuk követni (egy-két kivétellel) a különböző – nem széles körű nyilvánosságot kapott – politika-, ideológia- és kultúrtörténeti konferenciák előadásait, vitaanyagait sem.

Beiktattuk a jegyzékbe az Aczél születésének 100. évfordulója alkalmából tartott előadások és megjelent írások legfontosabbjait. Aczél György szűkebb tanácsadói köréből fölvettük Király István 1956 és 1989 közötti *Naplóját*,⁵ amelyben igen sűrű az Aczélra való utalás, sőt egy terjedelmesebb miniportré is olvas-

⁵ KIRÁLY István: *Napló 1956–1989*. Magvető Kiadó, Budapest, 2017, 2018².

ható róla; továbbá *Életútinterjút*.⁶ Ugyancsak idesorolandók a *Napló* terjedelmes recepciója, kritikái, reflexiói (amelyeket a *Király István öröksége* című kötet,⁷ valamint az Osiris Kiadó honlapján elérhető Király-bibliográfia⁸ tár föl analitikusan). Szintén ide illik Pándi Pál *Teherpróba* című kötete is,⁹ amely bő válogatást közöl Aczél és Pándi 1957 és 1986 közötti levelezéséből; az erre a kötetre született reflexiók is gyakran említik Aczélt, de ezek összegyűjtése majd Pándi készülő életmű-bibliográfiájának illetékességébe tartozik.

Az alábbi bibliográfia II. és III. fejezete közötti különbségtevés nem mindig „szigorú”, és nem elsősorban terjedelmi: az előbbibe az „Aczél-központú” munkákat válogattuk, míg utóbbiba az Aczélra röviden, publicisztikusan, illetve érintőlegesen kitérő szövegeket. (A napi- és hetilapcikk zöme, sőt számos folyóiratbeli tanulmány immár digitálisan is elérhető, de az alábbiakban csak a kizárólag online elérhető szövegek linkjét adjuk meg, valamint néhány nehezen hozzáférhető print dokumentumét.)

Az egyes fejezeteken belül az időrend a szerkesztési elv, mivel ez érzékenyebben tükrözi a recepció alakulását, mint a szerzők vezetékneve szerinti alfabetikus sorrend. Az időrend döntően a publikáció időpontjához kötődik, de egyes – történetileg releváns – esetekben az eredeti kézirat, dokumentum keletkezéséhez. Az egyes tételek alatt beljebb szedve közöljük a recepciójukat, a recenziókat, a másodlagos vagy harmadlagos visszhangot.

⁶ BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor (szerk.): *Király István öröksége. Írások tőle és róla*. Zempléni Múzsza Alapítvány, Sárospatak, 2021.

⁷ Uo. 291–367.

⁸ Forrás: https://osiriskiado.hu/index.php?controller=attachment&id_attachment=2 (Letöltve: 2024. 07. 25.)

⁹ PÁNDI Pál: *Teherpróba*. Magvető Kiadó, Budapest, 2022.

I. Aczél-dokumentumok, források, illetve a hozzájuk kapcsolódó szakmai jegyzetek

Kommunisták és cionisták. BENEDEK István Gábor [publikátlan] interjúja Aczél Györggyel 1989-ből. *Szombat*, 1995/1. 31–32.

BÉKÉS Bence–MEZŐ Gábor: Aczél-hangfelvétel 1991-ből. Forrás: <https://hirado.hu/belfold/cikk/2021/02/15/aczel-gyorgy-szellemi-utodai-nem-az-eszmet-orokoltek-hanem-amia-terepasztalon-maradt> (Letöltve: 2024. 07. 25.)

ERÉNYI Tibor–SIPOS Levente: Aczél György a népies-urbánus ellentétéről, Kádár Jánosról. *História*, 1995/1. 27–30.

SIPOS Levente: Veres Péter levelezése Kádár Jánossal és Aczél Györggyel, 1957–1959. *Múltunk*, 1997/2. 248–263.

Egy találkozó két leírása. HEGEDŰS István: Koncentrált támadás a párt politikája ellen. TÓTH Dezső: Feljegyzés Aczél György elvtárs részére az ELTE jogi karán 1983. október 28-án lezajlott találkozóról. [A Mozgó Világ-vitáról.] *Beszélő*, 1999/3. 79–85.

ACZÉL György: Egy Kádár-portré töredékei. [Nem autorizált szöveg.] RÉVÉSZ Sándor bevezetőjével és jegyzeteivel. *Beszélő*, 1999/10. 101–129.

EÖRSI István: Az empátia buktatója. *Magyar Narancs*, 1999. október 28. 38–39.

RÉVÉSZ Sándor [válasz Eörsi István írására]. *Magyar Narancs*, 1999. november 4. 40.

KORNIS Mihály: Kedves Beszélő, kedvenc lapom! – RÉVÉSZ Sándor: Kedves Mityu! *Beszélő*, 1999/11. 124.

ORBÁN László és ACZÉL György javaslatai az MSZMP KB Titkársága számára az irodalmi élettel kapcsolatos kérésekről, valamint a Titkárság állásfoglalása [1957. december 7.] In: CSEH Gergő Bendegúz–KALMÁR Melinda–PÖR Edit (szerk.): *Zárt, bizalmas, számozott. Tájékoztatáspolitikai és cenzúra 1956–1963. Dokumentumok*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999. 84–86.

ACZÉL György feljegyzése a Titkárság részére az Illyés Gyulával folytatott beszélgetésről. [1958. december 31.] In: CSEH Gergő Bendegúz–KALMÁR Melinda–PÖR Edit (szerk.): *Zárt, bizalmas, számozott. Tájékoztatáspolitikai és cenzúra 1956–1963. Dokumentumok*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999. 93–94.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: Százhetvenhat dokumentum a kádárizmus első éveiből. *Múltunk*, 2000/4. 280–284.

Feljegyzés Vagyim Zaglagyin és Aczél György moszkvai megbeszéléséről, 1988. szeptember 8. In: BARÁTH Magdolna–RAINER M. János (szerk.): *Gorbacsov tárgyalásai magyar vezetőkkel. Dokumentumok az egykori SZKP és MSZMP archívumaiból 1985–1991.* 1956-os Intézet, Budapest, 2000. 221–228.

ACZÉL György: Közelkép Kádárról. [Nem autorizált szöveg.] VIDA István bevezetőjével. In: RÁCZ Árpád (szerk.): *Ki volt Kádár?* (Rubicon Könyvek) Aquila Kiadó, Budapest, 2001. 17–26. (első megjelenés: *Rubicon*, 2000/6. 4–11.)

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor [közveteszi]: Mihail Romm a szovjet filmművészet megújulásáról, 1962. *Filmspirál*, 2001/2. 186–192.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor [közveteszi]: „A Párt eszméi tiszták!” Egy zempléni pártmunkás levélváltása Aczél Györggyel a törvényszerűségekről, 1958. *Zempléni Múzsza*, 2001/2. 72–78. Aczél kéziratos válasza Bolvári-Takács Gábor közlésében: Uo. 2019 novemberében.

HUSZÁR Tibor (szerk.): *Kedves, jó Kádár elvtárs! Válogatás Kádár János levelezéséből 1954–1989.* Osiris Kiadó, Budapest, 2002. [14 Aczél-levél került be a válogatásba.]

DÉRY Tibor: *Szép elmélet fonákja. Cikkek, művek, beszédek, interjúk (1945–1957).* Sajtó alá rendezte BOTKA Ferenc. Petőfi Irodalmi Múzeum [a továbbiakban: PIM], Budapest, 2002. [Aczélra hivatkozó fontos Botka-jegyzetekkel: 154., 155., 182., 202., 522., 523., 541., 555., 556.]

DÉRY Tibor: *Sorsfordító évek X.-ben. Kihallgatási jegyzőkönyvek, periratok, börtönírások, interjúk és egyéb művek (1957–1964).* Sajtó alá rendezte BOTKA Ferenc. PIM, Budapest, 2002. [Aczélra hivatkozó fontos Botka-jegyzetekkel: 14., 330., 340., 341., 385., 478.]

DÉRY Tibor: *Barátságos pesszimizmussal. „A jövőben nem bízom, menetirányunk rossz.” Cikkek, művek, beszédek, interjúk (1965–1977).* Sajtó alá rendezte BOTKA Ferenc. PIM, Budapest, 2003. [Aczélra hivatkozó fontos Botka-jegyzetekkel: 6., 7., 11., 12., 13., 18., 51., 80., 122., 123., 185., 190., 200., 201., 220–223.,

224., 261., 263., 276., 278., 279., 280., 292., 311., 321., 313., 314., 318., 319., 343., 367.]

ACZÉL György előterjesztése az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Bizottsága számára a Nemzetközi PEN budapesti konferenciájának megrendezéséről (1964. június 13.) In: CSEH GERGÓ Bendegúz–KRAHULCSÁN Zsolt–MÜLLER Rolf–PÓR Edit (szerk.): *Zárt, bizalmas, számozott II. Irodalom-, sajtó- és tájékoztatáspolitikai 1962–1979. (Dokumentumok)* Osiris Kiadó, Budapest, 2004. 52–53.

ACZÉL György felszólalása a Művelődésügyi Minisztérium főosztályvezetői értekezletén a kulturális irányítás reformjával kapcsolatban (1967. január 13.). In: CSEH GERGÓ Bendegúz–KRAHULCSÁN Zsolt–MÜLLER Rolf–PÓR Edit (szerk.): *Zárt, bizalmas, számozott II. Irodalom-, sajtó- és tájékoztatáspolitikai 1962–1979. (Dokumentumok)* Osiris Kiadó, Budapest, 2004. 109–110.

ACZÉL György feljegyzése Molnár Ferencnek az *Élet és Irodalomban* megjelent írásokról (1971. június 3.). In: CSEH GERGÓ Bendegúz–KRAHULCSÁN Zsolt–MÜLLER Rolf–PÓR Edit (szerk.): *Zárt, bizalmas, számozott II. Irodalom-, sajtó- és tájékoztatáspolitikai 1962–1979. (Dokumentumok)* Osiris Kiadó, Budapest, 2004. 167–168.

ACZÉL Anna: *Talált levél.* [Csató Zsuzsa, Aczél felesége írta 1946-ban.] In: PÉCSI Katalin (szerk.): *Sós kávé. Elmeséletlen női történetek.* Novella Könyvkiadó, Budapest, 2007. 117–123.

DALOS György: Aczél, Kardos és egy albán atomfizikus. *Mozgó Világ*, 2008/9. 34–35.

JÓZSEF Attila: Neurótikus spekulációk. Közreadja, bevezette és a jegyzeteket készítette: TVERDOTA György. [Kiadatlan dokumentum az Aczél-hagyatékából.] *Mozgó Világ*, 2008/10. 48–57.

Aczél György 1954-es rehabilitációs eljárásának iratai. In: HUSZÁR Tibor: *A pokol malmai. Szűcs Ernő ÁVH-s ezredes ügye és elágazásai 1946–1955.* Corvina Kiadó, Budapest, 2009. 250–284.

Déry Tibor levelezése 1956–1960. II/C. Sajtó alá rendezte BOTKA Ferenc. Balassi Kiadó–PIM, Budapest, 2010 (Déry Archívum). [A Déry–Aczél-levelezés eredeti dokumentumai az Aczél-hagyaték még zárt levelezéséből nincsenek benne a kötetben, de a Botka-jegyzetben számos érdemi Aczél-vonatkozás van: 124., 232., 249., 253., 287., 372., 385., 389., 404.]

IMRE Zoltán–RING Orsolya (szerk.): *Szigorúan bizalmas. Dokumentumok a Nemzeti Színház Kádár-kori történetéhez.* Ráció Kiadó, Budapest, 2010.

UDVARDI Péter: Az eurokommunizmus kísértete Magyarországon. Adalékok a történelmi emlékezethez és önismerethez. [Részletek Aczél György Alberto Scarponinak adott, de nem autorizált interjújából is.] *Tekintet*, 2012/2. 95–123.

BARÁTH Magdolna–FEITL István (szerk.): *Lehallgatott kihallgatások. Rákosi és Gerő pártvizsgálatának titkos hangszalagjai, 1962.* Napvilág Kiadó–ÁBTL, Budapest, 2013.

GYARMATI György: A restaurációtól konszolidációba vajjúdó Kádár-rendszer egy epizódja. [A 2013. február 14-én tartott könyvbemutatón elhangzott előadás.] *Századok*, 2013/6. 1581–1598.

SIMON János: Aczél György-interjú. In: Uó (szerk.): *Puccs vagy összeomlás? 8 interjú a Kádár-korszakról volt MSZMP PB-tagokkal.* Antológia Kiadó, Lakitelek, 2014. 10–20. [A többi interjúalany közül főleg Benke Valéria, Óvári Miklós és Sarlós István beszél Aczélről.]

PANKOVITS József: Aczél György és Giorgio Napolitano viszonyáról. [Aczél 1989. október 2-i levelének közlésével.] *Élet és Irodalom*, 2015. május 29. 8–9.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: Darvas Iván levele Aczél Györgyhez [1961]. *Kritika*, 2015/9–10. 14–16.; Kötetben: SIRATÓ Ildikó (szerk.): *Tolnay 100. A 20. századi (színész) nő választásai. Konferencia a 20. századi magyar színészet, a színészek és közönségük történetéből.* Raszter Kiadó, Budapest, 2015. 171–179.

HALMY Kund: *Beszéljenek az iratok! Szemelvények az MSZMP KB Kulturpolitikai és Művelődéspolitikai Munkaközössége iratanyagaiból 1976–1988.* Nemzeti Emlékezet Bizottsága, Budapest, 2015.

Aczél György levele Csoóri Sándornak 1973. augusztus 23-án. In: PÁLFY G. István: *Így lássa Csoóri Sándort, aki látni akarja.* Noran Libro Kiadó, Budapest, 2016. 249.

REICHERT Gábor: Családon belül. Adalékok Déry Tibor és Aczél György „barátságához”. *Irodalomtörténet*, 2017/3. 358–376. [Számos levél közlésével, illetve bőséges idézetekkel.]

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor [közvetési]: Megkettőzött valóság. Bizalmas jelentések és nyilvános beszámolók az Operaház balettegyüttesének külföldi vendégjátékairól, 1959. In: TÓVAY NAGY Péter (szerk.): *Források a magyar színpadi táncművészet történetéhez III.* Magyar Táncművészeti Egyetem, Budapest, 2018. 158–169.

DARVASI Ferenc (szerk.): „*Szeretve tisztelt Főcsatár*”. Mándy Iván válogatott levelezése. Magvető Kiadó, Budapest, 2018. [Mándy Iván és Aczél György levelezéséből.]

IMRE Zoltán–RING Orsolya (szerk.): *Szigorúan titkos. Dokumentumok a Kádár-kori színházirányítás történetéhez, 1970–1982.* PIM–OSZMI, Budapest, 2018.

STANDEISKY Éva: Vas István megbántott identitása. *Élet és Irodalom*, 2021. december 22. 15.

SZIGETHY Gábor: *Pikáns zsoltár.* Kortárs Kiadó, Budapest, 2021. [Aczél levelei Mezei Mártának.]

PÁNDI Pál: *Teherpróba. Egy irodalompolitikus pályájának kritikus pontjai.* Vál. és előszó: KARDOS András és SCHMAL Alexandra, a szerkesztésben közreműködött: AGÁRDI Péter. (Tények és Tanúk) Magvető Kiadó, Budapest, 2022. IV. rész. 343–560. [Bőséges válogatás Aczél és Pándi levelezéséből.]

II. Feldolgozások, tanulmányok, diskurzusok

RADNÓTI Sándor: Két férfi – és egy harmadik. [Aczél György halálának 5. évfordulójára.] *168 Óra*, 1996. december 3. 18–19. [Révész már nem tud hivatkozni rá.]

VITÁNYI Iván: A Kádár-korszak és az utókor. *Mozgó Világ*, 1997/1. 18–22. Kötetben: Uő: *Kultúraelméleti és művelődésszociológiai írások.* PTE FEEK, Pécs, 2005. 234–239. [Révész már nem tud hivatkozni rá.]

RÉVÉSZ Sándor: *Aczél és korunk.* Sik Kiadó, Budapest, 1997. [Több fejezete 1996 folyamán megjelent folyóiratokban.]

P. SZÜCS Julianna [méltató beszéde Révész Sándor könyve egyes fejezeteinek 1996-os *Mozgó Világ*-beli közléséről] *Mozgó Világ*-est és díjátadás, Kossuth Klub 1996. december 11. [kézirat]

PÜNKÖSTI Árpád: Egy diktatúra főhőse. *Népszabadság*, 1997. január 25. 21. [Interjú Révész Sándor februárban megjelenő Aczél-könyvéről.]

SZABÓ Miklós: Az Aczél-jelenség. Révész Sándor: Aczél és korunk. *Magyar Narancs*, 1997. március 13. 28–29.

FIALA János beszélgetése Révész Sándorral: Ki volt az Aczél György? A *Miért???* c. rádióműsor 1997. április 1. adásában. *Tallózó*, 1997/15. 663.

[Vita a Magyar Hírlapban]

HELLER Ágnes: Egy tényregény dicsérete. *Magyar Hírlap*, 1997. március 20. 7.

FARAGÓ Vilmos: Egy szereplő, kettős szerepben. *Magyar Hírlap*, 1997. március 29. 6.

GALLÓ Béla: Rímelő hiúságok. Uo.

POMOGÁTS Béla: Szocialista Medici. Uo.

VÉGH ALPÁR Sándor: Sztálin-bajusz, Aczél-bajusz. Uo.

KERTÉSZ Ákos: Az én változatom. *Magyar Hírlap*, 1997. április 12. 6.

KOPÁTSY Sándor: Főszerepben. Uo.

SZABÓ Sándor: Kaptafa. Uo.

PERECZ László: A gúzs meg a tánc. *Népszabadság Hétvége*, 1997. március 22. 24.

BODZAY Zoltán: Aczél és a falak. *Fővárosi Közmű*, 1997. április 17.

VARGA Péter: Korunk hőse. Révész Sándor: Aczél és korunk. [Ketten egy új könyvről.] *Élet és Irodalom*, 1997. május 9.

BATA Imre: Érdekes regény. Révész Sándor: Aczél és korunk. [Ketten egy új könyvről.] Uo.

HARMAT Pál: Aczél és a pszichoanalízis. *Élet és Irodalom*, 1997. május 16. 2.

[Négy írás a *Mozgó Világban*]

HELLER Ágnes: Az ember és világa. *Mozgó Világ*, 1997/5. 13–20.

EÖRSI István: Szerep és személy. Uo. 20–24.

SÜKÖSD Mihály: Aczél és monográfusa. Uo. 24–28.

AGÁRDI Péter: Révész Sándor nyelvújítása. Uo. 28–40. [Kötetben, módosított címmel: Uó: Aczél György – Révész Sándor nyelvújításában. In. Uó: „...A multat be kell vallani”. *Nemzeti kultúra – baloldali tradíció*. Argumentum Kiadó–Lukács Archívum, Budapest, 2006. 337–361.]

RÉVÉSZ Sándor: Védőbeszéd [egy lábjegyzetről] és AGÁRDI Péter válasza. *Mozgó Világ*, 1997/6. 50.

[Ciklus a *Kritikában*]

RADNÓTI Sándor: Aczél György – közelről. *Kritika*, 1997/6. 22.

SZABOLCSI Miklós: Ami szétporladt és ami megmarad. Széljegyzetek Révész Sándor Aczél-könyvéhez. Uo. 23–24.

VAMOS Tibor: Kor, kortársak, történész és Aczél. Uo. 25–26.

PELLE János: A „kultúr pápa” köpönyege és GRÓH Gáspár: Kinek a kora? *Magyar Nemzet*, 1997. június 4. 8.

OSZTOVITS Ágnes: Vita egy életről és annak rajzáról. *Magyar Nemzet*, 1997. június 16. 9.

NÁDAS Péter: Az elvarázsolt párbeszéd. Révész Sándor Aczél és korunk című könyvéről. *Nappali Ház*, 1997/2. 3–15. RÉVÉSZ Sándor: Válasz Nádas Péternek. *Nappali Ház*, 1997/3–4. 121–122.

NAGY Péter: Révész Sándor: Aczél és korunk. *Debreceni Szemle*, 1997/3–4. 509–513.

N. PÁL József: „...mindenki szem a láncban”. Révész Sándor: Aczél és korunk. *Új Forrás*, 1997/7. 19–31.

KOVÁCS András: Révész Sándor: Aczél és korunk. *BUKSZ*, 1997/3. 350–354.

RÉVÉSZ Sándor: Kovács és könyvünk. – KOVÁCS András: Révész Sándor megsértődött. Révész Sándor: Aczél és kora című könyvének recenziójáról. *BUKSZ*, 1997/4. 387–389.

ERDÉSZ Ádám: Aczél és távolodó kora. Révész Sándor Aczél-életrajzáról és fogadtatásáról. *Bárka*, 1998/1. 89–100.

[A továbbiakban a II. és a III. rész műfaji elkülönítése egyes tételek esetében bizonytalan.]

KALMÁR Melinda: *Ennivaló és hozomány. A korai kádárizmus ideológiája*. Magvető Kiadó, Budapest, 1998. [A könyv egyes fejezeteinek korábbi, folyóiratbeli közléseit nem sorolom föl.]

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: Kalmár Melinda: Ennivaló és hozomány. *Debreceni Szemle*, 1998/4. 705–706.

NEMESKÜRTY István: *Elrepült a gyors idő*. [Memoár.] Szabad Tér Kiadó, Budapest, 1998. 115–120.

VALUCH Tibor: A magyar művelődés 1948 után. In: KÓSA László (szerk.): *Magyar művelődéstörténet*. Osiris Kiadó, Budapest, 1998. 460–547. [Új, javított és bővített kiadásokban is.]

STANDEISKY Éva: Egység és megosztottság a Magyar Szocialista Munkáspártban. *Rubicon*, 1998/1. 30–34.

BOZÓKI András: Aczél és Pozsgay. *Beszélő*, 1998/12. 25–29.

BÖHM Viktor–MÁLNAV Barnabás: Csontváz a szekrényben. Aczél György és a narratív identitás. *Kritika*, 1999/12. 11–14.

BOHÁR András: Egy nyitott kultúra felé (1956–1963). In: HUSZÁR Tibor–SZABÓ János (szerk.): *Restauráció vagy kiigazítás? A kádári represszió intézményesülése 1956–1962*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1999. 327–362.

SOÓS Pál: *Művelődés – politika – tudomány*. Stúdium Kiadó, Nyíregyháza, 2000.

BART István: *Világirodalom és könyvkiadás a Kádár-korszakban*. Scholastica Kiadó, Budapest, 2000.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: Eszmék és közhelyek. A politikai retorika a kultúra irányításában (1957–1989). *Valóság*, 2000/1. 96–108.

AGÁRDI Péter: Közelítések a Kádár-korszak művelődéspolitikájának történetéhez. In: Uő (szerk.): *Művelődéstörténeti szöveggyűjtemény II. (1945–1990)*. PTE, Pécs, 2000. II. kötet, 711–747.

[Az eredetileg az *Eszméletben* közölt 1993-as tanulmány javított újrakiadása.]

BÁTHORY Zoltán: *Maratoni reform. A magyar közoktatás reformjának története, 1972–2000*. Ökonet Kft., Budapest, 2001.

GARAI László: Nómenklaturizmus. A második modernizáció bolsevik típusú változata. *Thalassa*, 2001/1. 73–117.

VERES András: Kis magyar értelmiségtörténet. *Kritika*, 2001/6. 8–12.

SÍK Endre: Aczélhálóban. Adalék a kapcsolati tőke működésének megismeréséhez. *Szociológiai Szemle*, 2001/3. 64–77.

RÉVÉSZ Sándor: Aczél György. In: SZENTPÉTERI József (szerk.): *Szürke eminenciások a magyar történelemben*. Kossuth Kiadó, Budapest, 2003. 220–223.

BOZÓKI András: *Politikai pluralizmus Magyarországon 1987–2002*. Századvég Kiadó, Budapest, 2003. 50–59.

LENGYEL László: A hatalom hálójában. Az értelmiség és a kádárizmus. In: VONYÓ József (szerk.): *Társadalom és kultúra Magyarországon a 19–20. században. Tanulmányok*. Pro Pannonia Kiadó–Magyar Történelmi Társulat, Pécs, 2003. 139–150.

VALUCH Tibor: *Értelmiség, politika, kultúra a Kádár-korszakban*. In: VONYÓ József (szerk.): *Társadalom és kultúra Magyarországon a 19–20. században. Tanulmányok*. Pro Pannonia Kiadó–Magyar Történelmi Társulat, Pécs, 2003. 151–159.

A hosszú '60-as évek. *Rubicon*, 2004/8–9. [Tematikus szám, benne: VERES András: „Mi általában nem udvarolunk az íróknak.” Az írók és a hatalom a hatvanas évek Magyarországon; BOTKA Ferenc: Metszetek. Déry Tibor a hatvanas években; STANDEISKY Éva: Illyés Gyula hármastükörben; NÁRAY István: A Galileitől a Sirályig. Szubjektív színháztörténelem; SZÓNYEI Tamás: Rohan az idő. A magyar beat őskora.]

KALMÁR Melinda: Az optimalizálás kísérlete. Reformmodell a kultúrában 1965–1973. In: RAINER M. János (szerk.): *„Hatvanas évek” Magyarországon. Tanulmányok*. 1956-os Intézet, Budapest, 2004. 161–197.

STANDEISKY Éva: Bomlás. A hatalom és a kulturális elit. In: RAINER M. János (szerk.): *„Hatvanas évek” Magyarországon. Tanulmányok.* 1956-os Intézet, Budapest, 2004. 272–317.

GYÖRGY Péter: *Kádár köpönyege.* Magvető Kiadó, Budapest, 2005.

TORDAI Bence: A Kádár-rendszer tömegkultúra-recepciója. In: KISANTAL Tamás–MENYHÉRT Anna (szerk.): *Művészet és hatalom. A Kádár-korszak művészete.* József Attila Kör–L’Harmattan Kiadó, Budapest, 2005. 141–156.

STANDEISKY Éva: *Gúzsba kötve. A kulturális elit és a hatalom.* 1956-os Intézet–Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, Budapest, 2005.

DRABAN CZ M. Róbert–FÓNAI Mihály: *A magyar kultúrpolitika története.* Csokonai Kiadó, Debrecen, 2005. 148–262.

DÁVID Lajos: *Aczél György művelődéspolitikai írásairól egy huszonéves egyetemista olvasatában, a XXI. század elején.* Egyetemi diplomadolgozat, kézirat. Pécsi Tudományegyetem, Pécs, 2005. [A függelékben: Aczél György levele Koltai Déneshez, 1989. december 13.]

GYURGYÁK János: *Ezzé lett magyar hazátok. A magyar nemzeteszme és nacionalizmus története.* Osiris Kiadó, Budapest, 2007. 510., 523–532. [Az 1970-es évekbeli nemzetvitákról, Aczél szerepéről, valamint a Révai József–Aczél György-viszonyról.]

VERES András: Az írók és a hatalom a hatvanas években. In: SZEGEDY-MASZÁK Mihály–VERES András (szerk.): *A magyar irodalom története 1920-tól napjainkig.* Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 521–535.

SZOBOSZLAY Zsuzsa: *Iffjúság és rock-kultúra az Aczél-korszak kultúrpolitikájának tükrében 1974–84.* Egyetemi diplomadolgozat, kézirat. ELTE BTK, Budapest, 2007.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: *Múzsák a ködben. Tanulmányok a művészet és a hatalom viszonyáról a 20. században.* Magánkiadás, Budapest, 2008.

ÖÖRSI László: Ideológiai pragmatizmus és (Ön)cenzúra. A három „T” kultúrpolitikája. *Világosság*, 2008/11–12. 73–96.

ÖÖRSI László: Az aczéli kultúrpolitika és a kaposvári Csiky Gergely Színház. *Élet és Irodalom*, 2009. január 2. 12.

KORMOS Gyula Krisztián: Aczéli keménység? Portréféle a nagy manipulátorról, Aczél Györgyről. In: LÁZS Sándor (szerk.): *Útikalauz vesztegzár idejére. 21 történet a XXI. századból.* Athenaeum Kiadó, Budapest, 2009. 115–133. [Az RTL Klub által megrendelt film – előzményrészletek után – 2011-ben készült el, s május 5-én mutatták be „kultur.hu” címmel.]

VARGA Ágota (szerkesztő-riporter): *Aczél. I–II. rész.* DVD. Inforg Stúdió, Budapest, 2009.

VAJNA Tamás: Vágott változat. *HVG*, 2009. április 4. 35–37.

POPPER Péter: Emlékezés egy halott oroszlanra. (Utószó Varga Ágota Aczél című filmjéhez). *168 Óra*, 2009. április 7. 24.

BERNÁTH László: Film az Aczél-jelenségről. *Népszava*, 2009. május 12. 6.

BÖCSKEI Balázs: Aczél György köpönyege. *Élet és Irodalom*, 2009. június 5. 8.

REMÉNYI József Tamás: Betegei vagyunk – Varga Ágota: Aczél (2009). *Filmvilág*, 2009/7. 52–53.

BOZÓKI András: Aczél, a kultúrmágus. Kegyeltek, bizalmasok és ellenségek Aczél György politikájában. *Hamu és Gyémánt*, 2010. nyár, 98–107.

NOVÁK Árpád: *Tiltott zenék. A kultúrpolitika és a szubkultúrák viszonya Aczél György korszakában.* Egyetemi diplomadolgozat, kézirat. ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Budapest, 2010.

RAINER M. János: *A Kádár-korszak 1956–1989. (Magyarország története 22.)* Kossuth Kiadó, Budapest, 2010.

VARGA Ágota: *Aczél-történetek. Beszélgetések tiltott, türt és támogatott kortársakkal Aczél Györgyről és a Kádár-korszakról.* Alexandra, Budapest, 2013. [Varga Ágota Aczél című, 2009-ben bemutatott, DVD-n is közreadott dokumentumfilmjének bővített és szerkesztett könyvszövege.]¹⁰

KISANTAL Tamás: Egy kultúrpolitikus tegnap és ma. [Alexandra] *Könyvjelző*, 2013. október. 52–53.

FÖLDES Anna: Színházról – másképpen. Nézőtéri dilemmák. *Criticai Lapok*, 2014/1–2. 3–4.

¹⁰ A Kisantal Tamás utószavát követő kronológiában, a 372. oldalon van egy súlyos ténybeli tévedés: Aczél Budapesten, és nem Bécsben halt meg. A Wikipédia nem korrigált zárómondata is Bécsset sugallja.

GERVAI András: *Ex Libris. Élet és Irodalom*, 2014. március 28. 19.

BÁNFALVI István: Recenzió egy recenziőről. [Reagálás Gervai András cikkére.] *Élet és Irodalom*, 2014. április 4. 2.

BÖLCS István: Aczél-tükör. *168 Óra*, 2014. április 17. 34–35.

FEHÉR Renátó: A vas és Aczél országa? Varga Ágota: Aczél-történetek. *Műút*, 2014/45. 56–57.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: A Magyar Szocialista Munkáspárt művészetpolitikájának fő vonásai, 1956–1989. In: PUSZTAI Gabriella-NÉMETH Nóra Veronika (szerk.): *Útközben. A Neveléstudományi Doktori Program Évkönyvei* 3. CHERD, Debrecen, 2011. 279–299.

LABAN CZ Eszter Szidónia: „Szabadság” a vitatkozásban. Aczél György kultúrpolitikájának néhány kérdése. *Erdélyi Társadalom*, 2011/1–2. 65–71.; *Zempléni Múzsza*, 2012/3. 32–38.

ROMSICS Ignác: A Kádár-korszak helye a 20. századi magyar történelemben. *Rubicon*, 2012/8. 30–33.

GAJDÓ Tamás: Színház és diktatúra... Magyarországon. In: LENGYEL György (szerk.): *Színház és diktatúra a 20. században*. Corvina Kiadó–OSZMI, Budapest, [2011]. 338–382.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: Színházak a politika sodrában. *Táncstudományi Közlemények*, 2013/2. 98–100.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: Thália hatalma és a hatalom. *Zempléni Múzsza*, 2013/4. 93–95.

BOZÓKI András: *Cenzorok helyett fekvőrendőrök*. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2012. [Aczél több írásban érintett.]

HEGEDŰS Anita: *Az aczéli kultúrpolitika és a cenzurális viszonyok – a „Mozgó Világ-ügy”*. Egyetemi diplomadolgozat, kézirat. Debreceni Egyetem, Debrecen, 2012.

TAKÁCS Gyula: Aczél György és a Pécs–baranyai kultúra a múlt század 60–70–80-as éveiben. *Pécsi Szemle*, 2012 nyár. 104–117.

EÖRSI László: *Megbombáztuk Kaposvárt*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2013.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: Kaposvár-élmény és kultúrpolitika. *Színház*, 2014/4. 44–45.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: A kaposvári színház a kultúrpolitika sodrában. *Zempléni Múzsza*, 2014/3. 72–74.

VITÁNYI Iván: Beszélgetések Aczél Györggyel. In: Uó: *A küszöbember*. Noran Libro Kiadó, Budapest, 2014. 228–232.

GYÖRGY Péter: *A hatalom képzelete. Állami kultúra és művészet 1957–1980 között*. Magvető Kiadó, Budapest, 2014.

KALMÁR Melinda: *Történelmi galaxisok vonzásában. Magyarország és a szovjetrendszer 1945–1990*. Osiris Kiadó, Budapest, 2014.

AGÁRDI Péter: A rövid huszadik század – „újbeszél” nyelven. Kalmár Melinda: *Történelmi galaxisok vonzásában. Magyarország és a szovjetrendszer 1945–1990*. (Bp., Osiris, 2014.) *Kritika*, 2015/7–8. 12–15., 9–10. 2–4. [A könyvnek további, széles körű visszhangja is volt.]

HORVÁTH Zsuzsanna: *Az Aczél György-féle három T kultúrpolitika a színház világában*. Egyetemi diplomadolgozat, kézirat. ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Andragógiai Tanszék, Budapest, 2014.

AGÁRDI Péter: *Nemzeti értékviták és kultúrafelfogások 1847–2014*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2015. 196–198., 213–214.

HALMY Kund: *Cenzúra? Az MSZMP KB TKKO működése, 1982*. Antológia Kiadó, Lakitelek, 2015.

CHRISTOPHER ADAM: *Tépd le a sárga csillagot. Aczél György zsidósága*. Forrás: <http://kanadaihirlap.com/2015/06/20/tepd-le-a-sarga-csillagot-aczel-gyorgy-zsidosaga/> (Letöltve: 2024. 08. 11.)

PAP Milán: *Kádár demokráciája. Politikai ideológia és társadalmi utópia a Kádár-korszakban*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2015.

TAKÁCS Róbert: A kultúra reformja – a reform kultúrája. *Eszmélet*, 2015/107. 137–153.

HORVÁTH György: *A művészek bevonulása. A képzőművészet politikai irányításának és igazgatásának története 1945–1992*. Corvina Kiadó, Budapest, 2015.

CSATÁRI Bence: *Az ész a fontos, nem a haj. A Kádár-korszak könnyűzenei politikája*. Jaffa Kiadó, Budapest, 2015.

HALMY Kund: *Beszéljenek az iratok. Betekintés az MSZMP tanácsadó testületeinek működésébe I. Szemelvények az MSZMP KB Kultúrpolitikai és Művelődéspolitikai Munkaközösségének*

iratanyagaiból (1976–1988). Nemzeti Emlékezet Bizottsága, Budapest, 2015.

GÁL Mihály: „Péntekre javasoljuk”. Az MSZMP vezetőinek vetített filmek 1966–1989. Clipperton Kiadó, Budapest, 2016.

PAP Milán: *Kádár demokráciája. Politikai ideológia és társadalmi utópia a Kádár-korszakban*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2016.

SÁNDOR L. István: *Repedések a rendszeren. Kultúra és társadalom a 70-es évek végén Magyarországon*. Selinunte Kiadó, Budapest, 2016.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: Sándor L. István: Repedések a rendszeren. *BUKSZ*, 2017/2. 224–227.

SZÉNÁSI Sándor Révész Sándorral beszélget a *Klubrádió Panoptikum* című műsorának 2016. szeptember 25-i adásában.

KIRÁLY István: *Napló 1956–1989. (Tények és Tanúk)* Magvető Kiadó, Budapest, 2017. [Az Aczél-ügy, 1970. április 3-i bejegyzés. 174–181.; a kötetben sok egyéb hivatkozás is található Aczélra, miként Király István interjúiban, cikkeiben, posztumusz kötetekben is.]

SZINETÁR Miklós 1991 nyarán felvett, publikálatlan interjúja Aczél Györggyel. ATV 2017. augusztus 28-án. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=85fe_KliGwU (Letöltve: 2024. 07. 25.)

RÓNAI Egon beszélgetése Szinetár Miklóssal az Aczél-interjúról. ATV, 2017. augusztus 27.

KUCZOGI Szilvia: Bukás. *Népszava*, 2017. augusztus 29. 11.

SIBA Antal: Egy a gyékény. *Élet és Irodalom*, 2017. szeptember 8. 24.

ALMÁSI Miklós: Aczél – 100. *Mozgó Világ*, 2017/10. 96–97.

FRISS Róbert: Aczél György 100. *Vasárnapi Hírek*, 2017. szeptember 2. 10.

PETHŐ Tibor: Lehallgatási játék. Manipuláció, kegyosztás, korbács és mézesmadzag. Száz esztendeje született Aczél György. *Magyar Nemzet*, 2017. szeptember 2. 27.

REICHERT Gábor: Családon belül. Adalékok Déry Tibor és Aczél György „barátságához”. *Irodalomtörténet*, 2017/3. 358–376.

PTI Aczél 100. Kultúra és politika 1956–1989. Tudományos konferencia Aczél György születésének centenáriuma alkalmából. Politikatörténeti Intézet, 2017. szeptember 28-án. Előadók: Egry Gábor, Kalmár Melinda, Feitl István, Takács Róbert, Földes György, Standeisky Éva, K. Horváth Zsolt. A kerekasztal-beszélgetés résztvevői: Földes György, Agárdi Péter, Révész Sándor, Takács Ádám. A konferencia programja: <http://polhist.hu/programok2/kultura-es-politika-1956-1989/>; a konferencia előadásai: <https://www.youtube.com/watch?v=dzmKaukDDTA&list=P LvCIWPIIF19eHArtid5Hnv3FF7k1FdFeD> (Letöltve: 2024. 07. 21.)

KULIN Ferenc: A Kádár-korszak kultúrpolitikájának politikatörténeti háttere. *Életünk*, 2018/3. 1–9. Kötetben: KULIN Ferenc: *Forradalom helyett.* (Magyar Szemle Könyvek) Magyar Szemle Alapítvány, Budapest, 2018. 180–191.

GYÖRGY Péter: A valóság eltagadásának stratégiái. Realizmus és radikális utópia az államszocializmus idején. In: BALÁZS Eszter–KOLTAI Gábor–TAKÁCS Róbert (szerk.): *Homoklapátolás nemesércért. A 70 éves Standeisky Éva tiszteletére.* Napvilág Kiadó, Budapest, 2018. 88–95. [Aczélhoz írt levelek közlésével.] Kötetben: GYÖRGY Péter: *Faustus Afrikában. Szerződés a valósággal.* Magvető Kiadó, Budapest, 2018. 57–83.

TAKÁCS Róbert: Az abszurd dráma Magyarországon az 1960-as és 1970-es években. In: BALÁZS Eszter–KOLTAI Gábor–TAKÁCS Róbert (szerk.): *Homoklapátolás nemesércért. A 70 éves Standeisky Éva tiszteletére.* Napvilág Kiadó, Budapest, 2018. 115–230.

FÖLDES György: Aczél György és a kádárizmus. In: FÖLDES György: *Ívek és töréspontok. Gazdaság, politika, ideológia 1945 után. Tanulmányok.* Napvilág Kiadó, Budapest, 2018. 211–235.

KISS Endre: A történelmi szükségszerűség és a történelmi lehetőség kettősségében. Kádár János és a posztsztálinista modellalkotás. *Ezredvég*, 2021/4. 142–154.

GRÉCZI Emőke „Nem Aczél elismertetésének az intézménye”. Beszélgetés Bánfalvi Istvánnal, az Aczél György kézirati hagyatékát kezelő kuratórium elnökével. *Múzeumcafé*, 2018/65. 240–255.

SASVÁRI Edit–HORNYIK Sándor–TURAI Hedvig: *A kettős beszéden innen és túl. Művészet Magyarországon 1956–1980*. Vince Kiadó, Budapest, 2018.

SZEREDI PÁL: *Nemzetépítő demokratikus ellenállás a Kádár-korban 1956–1987*. Barangoló Kiadó, Pilisszentkereszt, 2015. [a továbbiakban: I.]; Uő: *A nemzetépítő demokratikus ellenállás dokumentumai 1956–1967*. Barangoló Kiadó, Pilisszentkereszt, 2016. [II.]; Uő: *A nemzetépítő demokratikus ellenállás dokumentumai 1968–1987*. Barangoló Kiadó, Pilisszentkereszt, 2017. [III.]; Uő: *A nemzetépítő demokratikus ellenzék története 1987–1989*. Barangoló Kiadó, Pilisszentkereszt, 2018. [IV.] [Gyakran szó esik Aczél Györgyről.]

AGÁRDI Péter: A népi-nemzeti ellenzék 1956–1989 közötti történetéről. [Szeredi Pál négykötetes munkájáról.] *Múltunk*, 2018/4. 234–269.

TABAJDI Gábor: *Bomlasztás. Kádár János és a III/III*. Jaffa Kiadó, Budapest, 2019.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: Aczél György művészetpolitikájának fogalomkészlete. *Zempléni Múzsá*, 2019. tavasz, 39–60.

ALMÁSI Miklós: Aczél-boy? In: ALMÁSI Miklós: *Pisztoly a könyvtárban – életinterjú*. Beszélgetőtárs: NÁDRA Valéria. Kalligram Kiadó, Budapest, 2019. 108–117.

FÖLDES György: Nemzet és hegemonia – 1920–1990. *Múltunk*, 2020/3. 4–60.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: *A művészetpolitika mechanizmusai. Interpretációk és források a Kádár-korszak értelmezéséhez*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2020. 7–97.

TAKÁCS Róbert: Desztalinizációs kultúrpolitikák páternosztéren. A türés és tiltás, nyugati transferek és kísérletezés, valamint a lengyel–magyar viszony feszültségei 1956 után. *Múltunk*, 2021/3. 81–124.

HERCZOG Noémi: *KUSS! Feljelentő színikritika a Kádár-korban*. Kronosz Kiadó, Budapest, 2022.

PÁNDI Pál: *Teherpróba*. Szerk. és előszó: KARDOS András. (Tények és Tanúk) Magvető Kiadó, Budapest, 2022.

Lásd még a könyv recepcióját, valamint Kardos András újabb írásait, amelyekben szintén sűrűn szóba kerül Aczél György:

Uő: *Ellenfényben Valamivel. Tanulmányok, esszék, kritikák.* Kalligram Kiadó, Budapest, 2024. 253–318.; Uő: Kinok kertje. (Kardos László levélváltása fával, Pándi Pállal) [1962-ben Dürrenmatt *A fizikusok* című drámájának közlési dilemmáiról], *Élet és Irodalom*, 2023. március 31. 8–9. In: Uő: *Ellenfényben Valamivel.* I. m. 319–328.; Uő: Nyílt levél. [Válasz Bereményi Gézának a memoárregényéről Jánossy Lajossal a *litera.hu*-n készült podcast interjúra, amely válasz helyreigazítja Bereményi emlékezését.] *Élet és Irodalom*, 2023. június 9. 2.; KUN Zsuzsa beszélget Kardos Andrással a Klubrádió *Klubdél előtt* című műsorában 2023. augusztus 12-én: <https://www.youtube.com/watch?v=0DrGnvoGnlo> (Letöltve: 2024. 07. 21.); MURÁNYI Gábor: Kényszerdíjazás. *HVG*, 2022. június 9. 34–36. [Pándi Pál Kossuth-díjáról és Aczél Györgyről.]

RAINER M. János (szerk.): *A szovjet típusú rendszer időszakának vitatott kérdései.* Az MTA 2021. október 18–19-i konferenciája előadásainak szerkesztett szövege. Kronosz Kiadó, Pécs, 2022. [Kiemelten: GYÖRGY Péter: A kádárizmus kultúrája – Kádár nélkül. 97–122.; VARGA Balázs: Emberek, művek, rendszerek. 123–130.; STANDEISKY Éva: Ideológia és kultúráirányítás 1945 és 1989 között. 143–152.; PRITZ Pál: Tudomány/politika a szovjet korszakban. 263–271.]

SZEKER Nóra: Aczél György. *Múlt-kor*, 2022. tavasz, 82–89.

Aczéli kultúrpolitika – mai szemmel. Könyvbemutató és kerekasztal-beszélgetés Lajta Erika: *Kivezetés a szépirodalomból* (L'Harmattan, Budapest, 2022) című kötete kapcsán. Kossuth Klub, 2022. május. Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=tpG-USeafOk> (Letöltve: 2024. 07. 25.)

TAKÁCS Róbert (szerk.): *A nyitott zárt ország.* Napvilág Kiadó, Budapest, 2022.

RÉVÉSZ Sándor: Aczél György színész is volt, mielőtt a Kádár-korszak nagyhatalmú politikusa lett. *Tudás.hu*, 2024. március 1. Forrás: <https://tudas.hu/aczel-gyorgy-szinesz-is-volt-mielotta-kadar-korszak-nagyhatalmu-politikusa-lett/> (Letöltve: 2024. 07. 25.)

RÉVÉSZ Sándor: Az Első Hölgy esete Aczél Györggyel. *Mozgó Világ*, 2024/5. 89–105.

Aczél György „érezte, hogy egy egypártrendszerben a kultúrpolitika nagyon személyes dolog”. Varga Ágota filmrendező 2008-as beszélgetése AGÁRDI Péterrel. In: AGÁRDI Péter: Nemzeti irodalom – történelmi emlékezet. [Tanulmánykötet – megjelenés előtt.] Kronosz Kiadó, Pécs, 2024.

III. Kisebb cikkek, interjúk, reflexiók, hivatkozások, illetve Aczél György tevékenységéhez érintőlegesen kapcsolódó publikációk

JOLSVAI András: „Szívességedet előre is köszönöm”. A levelező Aczél. *168 Óra*, 1996. december 10. 10–15.

GARAI László: Feloldotta magát a korban, s a kort magában. Nyolcvanéves volna Aczél György. *Népszabadság*, 1997. augusztus 30.

KALMÁR Melinda: Posztdiktatúránk narratívái. Beszélgetések Agárdi Péterrel és Radnóti Sándorral. *Nappali Ház*, 1997/2. 17–29.

NÁDAS Péter: Paranoid játszmák. Mihancsik Zsófia interjúja. *Élet és Irodalom*, 1997. október 17. 8–9.

RÉVÉSZ Sándor–SZEKFŰ András: Nekem az Aczél megengedte. Beszélgetés Herskó Jánossal. *Beszélő*, 1997/11. 8–13.

BACSKAI Sándor: Aczél György közölte, hogy a Fotósövetségben van rám szükség. Beszélgetés Méth Sándornéval. *Fotóművészet*, 1997/3–4. 19–24.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: *Filmművészet és kultúrpolitika a művészeti díjak tükrében 1948–1989*. Planétás Kiadó, Budapest, 1998. (Ebből külön megjelent: A Magyar Szocialista Munkáspárt művészetpolitikájának fő vonásai, 1956–1989. In: PUSZTAI Gabriella–NÉMETH Nóra Veronika (szerk.): *Útközben. A Neveléstudományi Doktori Program Évkönyvei*, 3. CHERD–Kiss Árpád Egyesület, Debrecen, 2011. 279–299.

TÓKÉCZKI László: Klebelsberg és Aczél. *Magyar Nemzet*, 1998. augusztus 8. [Vita Dalos György ugyanitt 1998. július 27-én, a 11. oldalon megjelent írásával: Hagyomány és lelemény. A külföldi magyar kultúrintézetek problémájához.]

KENEDI János: Kismester-dalnokok. Egy-két szó Kun Miklós könyve ürügyén. [Prágai tavasz – prágai ősz – 1968 fehér foltjai. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1998.] In: RAINER M. János-STANDEISKY Éva: *Magyarország a jelenkorban. Évkönyv VII.* 1956-os Intézet, Budapest, 1999. 323–329.

MÁNYOKI Endre: Lámpaoltó napba nem tekint. Beszédmódok és magatartások a közelmúlt magyar politikai kultúrájában. *Napi Magyarország*, 1999. szeptember 25. 21–22.

FEKETE Sándor: Adatok Nagy Imre peréhez. *Tekintet*, 2000/2–3. 51–58. [Aczél György szerepéről és kiadatlan jegyzeteiről.]

JOLSVAI András: Az aczéli hagyaték. Interjú Bánfalvi István kuratóriumi elnökkel. *168 Óra*, 1999. július 15. 20–23.

KOLTAY Gábor–MAJOROS József (szerk.): *Huszonötödik Színház 1970–1977.* Szabad Tér Kiadó, Budapest, 1999.

GYÖRGY Péter. *Néma hagyomány.* Magvető Kiadó, Budapest, 2000.

POGONYI Lajos: Nincs helyem a világban. Betiltható vagyok, mint a vörös csillag – mondja Gyurkó László. *Népszabadság*, 2000. április 22. 8.

DEL MEDICO Imre: Aczél könyvei. *168 Óra*, 2001. augusztus 2. 52. [Az Aczélnek küldött könyvek dedikációiról.]

MEZEI Mária: *Kedves Hatalom!* Szerk. és előszó: SZIGETHY Gábor. Holnap Kiadó, Budapest, 2001.

ILLÉS Lajos: *Az Új Írás hőskora. Irodalmi történetek, emlékezések.* Hét Krajcár Kiadó, Budapest, 2002.

MURÁNYI Gábor: A Hitel stádiumai. Lapindítási kálvária az 1980-as években. *HVG*, 2002. február 23. 90–93.

MURÁNYI Gábor: „Az ember nem utasíthatja vissza a saját rehabilitációját...” Interjútorzók Ember Máriával. *Beszélő*, 2002/1. 36–51.

KURCZ Béla: Az Archivum titkai. Aczél György féltávolból. *168 Óra*, 2003. március 27. 30–31.

VÖRÖS László: *Szigorúan ellenőrzött mondatok. A főszerkesztői értekezletek történetéből, 1975–1986.* (Tiszatáj Könyvek) Tiszatáj Alapítvány, Szeged, 2004.

GERVAI András: *A tanúk. Film – történelem.* Saxum Kiadó, Budapest, 2004.

VALUCH Tibor: *Hétköznapi élet Kádár János korában*. Corvina Kiadó, Budapest, 2006.

SZÉPLAKY Gerda (szerk.): *A zsarnokság szépsége. Tanulmányok a totalitarizmus művészetéről*. Kalligram Kiadó, Pozsony, 2008. [Aczél több tanulmányban érintett.]

THÜRMER Gyula: *Az elsikkasztott ország*. Korona Kiadó, Budapest, 2009. 76–78.

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: Ötvenéves a Pécsi Balett. Egy társulat alapításának művészetpolitikai összefüggései. *Kritika*, 2010/10. 16–17.

HELL Roland: Kádár János a magyarországi államszocializmus vezetőinek emlékezetében. *Múltunk*, 2012/1. 140–158.

KONCZ Gábor: Mit csinál, professzor úr? In: KIRÁLY Zoltán (s. a. r.): *A pataki diákvilág anekdotakincse*. V. kötet. SRKA, Sárospatak, 2012. 65–66. [Anekdota Aczél György zempléni párttitkár és Koncz Sándor sárospataki teológiai professzor találkozásáról, 1947.]

TAKÁCS Róbert: Partnerség és elidegenedés. A kádári sajtó- és tájékoztatáspolitikai íve. *Múltunk*, 2012/2. 90–122.

TAKÁCS Róbert: *Politikai újságírás a Kádár-korban*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2012.

KOZÁK Gyula: A szabadság szigetei, azok lakói és a likvidátorok – a hetvenes években. *Beszélő*, 2012/4–6. 22–40.

JÁKFAI Magdolna (szerk.): *Várkonyi 100. Tanulmányok Várkonyi Zoltánról*. Balassi Kiadó–SZFE, Budapest, 2013. [Aczél több tanulmányban érintett.]

RÉVÉSZ Sándor: Egy kis történetietlenkedés! *Népszabadság*, 2013. július 2. 17. [Benjámin László és Aczél György 1980-as 75. évfordulós József Attila-előadásairól.]

KULIN Ferenc: „Még a takarítónő is felmondott”. Somogyi Marcell interjúja. *Heti Válasz*, 2013. szeptember 12. 16–18. [A *Mozgó Világ*-ügyről és Aczél szerepéről.]

KEPES András: „Nálunk nagyjából minden közepes”. Bóta Gábor interjúja. *Népszava*, 2013. október 9. 12. [Az Aczél-korszak és a 2010 utáni évek televíziózása.]

SÁNDOR L. István: *A Katona és kora. A kezdetek*. (Ellenfény Könyvek) Selinunte Kiadó, Budapest, 2014.

GELENCSÉR Gábor: *Forgatott könyvek. A magyar film és az irodalom kapcsolata 1945 és 1995 között*. Kijárat Kiadó, Budapest, 2015.

BÁN András (szerk.): *Egy/kor. Különutak és kivonulás a konzolidáció idején*. Műcsarnok, Budapest, 2017.

RADNÓTI Sándor: *Tárcatár: Kardos György. Élet és Irodalom*, 2017. augusztus 25. 14.

STANDEISKY Éva: „Vajon meddig tart ez a korlátoltság?” Cenzúra a Kádár-korban. *Élet és Irodalom*, 2017. október 6. 6.

GYÖRGY Péter: „Aki marxista, mindent egy tétre tett”. *Élet és Irodalom*, 2017. november 10. 8.

LÓCSEI Péter: Bevezetések a Tűzkút regényéből. I–II. rész. *Jelenkor*, 2018/11. 1259–1268., 2018/12. 1452–1464. [Weöres Sándor verseskötetének története és recepciója.]

SZEKFI András: *Így filmeztünk. [1.] Válogatás fél évszázad magyar filmtörténeti interjúiból*. MMA Kiadó, Budapest, 2018; Uő: *Így filmeztünk 2. Válogatás fél évszázad magyar filmtörténeti interjúiból*. MMA Kiadó, Budapest, 2019; Uő: *Így filmeztünk 3. Jancsó és köre*. MMA Kiadó, Budapest, 2021; Uő: *Így filmeztünk 4. A hetvenes és a nyolcvanas évek*. MMA Kiadó, Budapest, 2023.

RÉVÉSZ Sándor: Szentirmay László Polvax – egy politikai klub a Kádár- és az Orbán-korban c. könyvéről. Forrás: https://hvg.hu/kultura/20190326_Polvax_a_Kozgazon_Amikor_Aczel_Gyorgy_teljesen_megette_a_tarsasagot (Letöltve: 2025. 07. 25.)

TÖLGYESI Gábor: Az agyag volt mindennapi kenyere. *Népszava*, 2019. április 13. 11. [Kovács Margit újrendezett életmű-kiállítása Szentendrén, benne több Aczél-dokumentum is.]

STANDEISKY Éva: Hatalom és hatás. (Lapvilágdarabkák.) *Élet és Irodalom*, 2021. január 15. 10. [Az 1960-as évek irodalmi életéről, Királyról és az általa szerkesztett *Kortársról* is.]

PAP Milán: *A párttal, a néppel... Eszmék és politikai mozgósítás a Kádár-korszakban*. Mathias Corvinus Collegium, Budapest, 2021.

SZIGETHY Gábor: *Pikáns zsoltár*. Kortárs Kiadó, Budapest, 2021. [Aczél és Mezei Márta kapcsolatáról.]

SZILÁGYI Ákos: *Igazoló jelentések kora*. [Dokumentumokkal Létay Veráról.] 2000, 2021/3. 3–28.

RÉVÉSZ Sándor: Jobb egy átkos Demeter ma, mint egy áldott Aczél tegnap. *Hvg360.hu*, 2021. november 9. Forrás: https://hvg.hu/360/20211109_Revesz_Sandor_Demeter_Szilard_Aczel_Gyorgy (Letöltve: 2025. 07. 25.)

K. HORVÁTH Zsolt: *Mérei Ferenc. I. kötet. Peremhelyzet és a remény szocializmusa, 1909–1945.* Korall, Budapest, 2021; *II. kötet. Szocialista felvilágosodás és törzsi avantgárd, 1945–1986.* Korall, Budapest, 2022.

TAKÁCS Róbert: Kultúra és pártirányítás. *Jelen*, 2021. november 25. 26–29.

KOCSIS Tamás: Támogatott, túrt, tiltott: Aczél György. *Infovilág.* Forrás: <https://infovilag.hu/tamogatott-turt-tiltott-aczel-gyorgy> (Letöltve: 2024. 07. 21.)

LAJTA Erika: *Kivezetés a szépirodalomból.* Riportregény Szerdahelyi István irodalomtörténész életéről. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2022.

BEKE Albert: *A behódolt velszi bárdok kora. A magyarországi írók és a hatalom viszonya a Rákosi- és a Kádár-korszakban.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2022.

LAKNER Zoltán: Zöldségeskert a harangozóházban. Szelényi Iván és Konrád György közös és külön útjai. Interjú Szelényi Ivánnal. *Jelen*, 2023. április 7. 30–35.

BIRO Zoltán: *Elbeszélte történelem.* Szerk. és az interjút készítette: SZEKÉR Nóra. RETÖRKI, Budapest, 2023.

AGÁRDI Péter: Számomra ez hűség kérdése. Nyers Rezső és a kultúrpolitika. *Jelen*, 2023. június 9. 38–41. [Utólagos hozzászólás a 2023. márciusi „Nyers 100”-konferenciához.]